

بررسی مشکلات یادگیری افعال حرکتی روسی برای فارسی زبانان (با تأکید بر ویژگی نمود فعل)

چکیده

مبحث افعال حرکتی در زبان روسی از جمله مباحث پیچیده‌ای به‌شمار می‌رود که اکثر فارسی زبانان در آغاز یادگیری این افعال و نیز گاهی در مراحل بالاتر فراگیری با دشواریهایی روبرو می‌شوند. این دشواریها اغلب در دو مرحله نمایان می‌شود: ۱. فهم و درک معنای لغوی و دستوری افعال حرکتی روسی و چگونگی کاربرد آنها در خود زبان روسی؛ ۲. مرحله انتقال معنای افعال حرکتی از زبان روسی به فارسی در هنگام ترجمه. به نظر می‌رسد دلیل این دشواریها مربوط به تفاوت‌هایی است که به صورت کلی بین دو زبان از نظر ویژگیهای ساختاری، معنایی و دستوری وجود دارد. در این مقاله ضمن بررسی کلی چگونگی کاربرد افعال حرکتی بدون پیشوند، سعی شده است نقش معنایی و دستوری پیشوندهای فعلی در ترکیب با افعال حرکتی مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. در ادامه مشکلات مربوط به کاربرد این گروه از افعال روسی برای فارسی زبانان مورد بررسی قرار گرفته و تناقضات موجود در زمینه چگونگی کاربرد افعال حرکتی روسی برای فارسی زبانان ریشه یابی شده است. در نهایت سعی شده راهکارهایی برای رفع و یا حداقل تقلیل مشکلات مربوط به کاربرد این گروه از افعال ارائه شود.

کلید واژه‌ها: فعل، افعال حرکتی، نمود فعل، زوج نمودی، زوجیت افعال.

۱. مقدمه

در زبان فارسی افعالی وجود دارند که انجام آنها می‌تواند با حرکت همراه باشد یا به عبارت دیگر، حرکت امری لازم برای انجام آنهاست. بعضی از این افعال می‌توانند ناگذرا و گروهی دیگر می‌توانند گذرا باشند؛ مثلاً افعالی همچون: آمدن، رفتن، رسیدن، دور شدن، وارد شدن، خارج شدن، و... را می‌توان به عنوان افعال ناگذرای که انجام آنها همراه با حرکت است در زبان فارسی مثال زد. همچنین از افعالی همچون: بردن، رساندن، آوردن و... می‌توان به عنوان افعال حرکتی گذرا نام برد. بدیهی است تمامی این افعال در

زبان روسی نیز جزو افعالی هستند که برای انجام آنها فاعل حرکت ناگزیر به حرکت است. اما از نظر نحوه بیان واقعیتی که از طریق حرکت فاعل محقق می‌شود بین دو زبان تفاوت‌های عمده‌ای وجود دارد. «در زبان روسی فعلی مثل رفتن که فقط بیانگر انتقال یا حرکت در مکان باشد، وجود ندارد. گوینده روس زبان نمی‌تواند چگونگی عمل فعل را نادیده بگیرد، بدین معنا که نمی‌تواند چگونگی حرکت بوسیله پا یا روش دیگری را که برای انتقال در مکان صورت می‌پذیرد در فعل خود بیان نکند. گوینده روس زبان مجبور است چنین حرکتی خواه یک جهت و خواه بی جهت را بطور تکمیلی دسته بندی کند. یعنی در خبر خود اطلاع تکمیل کننده‌ای درباره اینکه حرکت در یک جهت صورت گرفته یا بی جهت است به گوش مخاطب برساند»^۱ چنانچه به عنوان مثال دو فعل «رفتن» و «آمدن» را به عنوان افعال حرکتی ناگذرا و دو فعل «بردن» و «آوردن» را به عنوان افعال حرکتی گذرا در زبان فارسی در نظر بگیریم، معادل این چهار فعل فارسی دهها فعل روسی وجود دارد که هر کدام از آنها می‌توانند به نوبه خود دارای پیشوندهای متعددی گردند و بدین ترتیب مجموعه گسترده‌ای از افعال حرکتی جدید را با معنای متمایز و گاهی نیز نزدیک به یکدیگر تشکیل دهند. به بیان دیگر در بسیاری از موارد برای جایگزینی افعال حرکتی ناگذرای روسی در زبان فارسی می‌توان تنها از دو فعل «رفتن- آمدن» و برای جایگزینی افعال حرکتی گذرای روسی از دو فعل «بردن- آوردن» در زبان فارسی استفاده نمود. به مثالهای زیر دقت کنید:

- Он *ходит* в школу каждый день. او هر روز به مدرسه می‌رود.
 Когда он *летает* в Москву? او کی به مسکو می‌رود؟
 Куда он так быстро *бежит*? او با این عجله کجا می‌رود؟
 Он *лезет* по мачту. او از دکل بالا می‌رود.
 Медведь *лазает* по деревьям как кошка. خرس مانند گربه از درخت بالا می‌رود.
 Сегодня наш директор *придёт* на работу поздно. امروز مدیر ما دیر به سرکار می‌آید.
 Каждую субботу он *приходит* на стадион смотреть футбольный матч. او شنبه‌ها برای تماشای مسابقه فوتبال به استادیوم می‌آید.
 Он *прилетает* в четверг, подготовьте, пожалуйста, все необходимые документы. او روز چهارشنبه می‌آید، لطفاً کلیه اسناد و مدارک مورد نیاز را تهیه کنید.
 По утрам он *водит* сына в школу. صبحها او پسرش را به مدرسه می‌برد.
 Куда он *несёт* такой тяжёлый чемодан? او چمدان به این سنگینی را به کجا می‌برد؟
 Этот автобус обычно *возит* детей на экскурсию.

این اتوبوس اغلب بچه‌ها را به گردش علمی می‌برد.

Чопан اسپه‌ها را به طرف آبشخور می‌برد. *Пастух гонит* лешадей к водопою.

پیرمرد هرروز این کیسه‌ها را به زحمت به بازار می‌برد پیشخدمت دارد سفارس مان را می‌آورد. *Старик каждый день таскает* эти мешки на базар.

پستچی دارد برایمان نامه می‌آورد. *Вот почтальон несёт* нам письма.

عکاس روز شنبه عکسهایمان را می‌آورد. *Фотограф в субботу принесёт* нам наши фотографии.

در تمامی مثالهای بالا درجملات فارسی برای توصیف حرکت فاعل یا از دو فعل ناگذرای «می‌رود- می‌آید» و یا از دو فعل گذرای «می‌آورد- می‌برد» استفاده شده است، در حالی که برای ترجمه هر کدام از آنها فعل جداگانه‌ای در زبان روسی نوشته شده است. دلیل اصلی این پیچیدگی افعال حرکتی روسی در مقایسه با زبان فارسی در این است که در زبان فارسی مثلاً هنگامی که گوینده فعلهای رفتن یا آمدن و یا بردن و آوردن را در زمانها و وجه‌های مختلف به کار می‌برد نیازی به هیچگونه توضیح درخصوص نحوه حرکت، نوع وسیله حرکت، یک جهت بودن یا چند جهت بودن حرکت، سواره یا پیاده بودن حرکت، تکرار یا عدم تکرار حرکت و ... ندارد هرچند در صورت نیاز و بر حسب ضرورت گوینده فارسی زبان در تکمیل جمله خود بنا بر صلاحدید خود می‌تواند در خصوص چنین مواردی اظهار عقیده کند و خبر تکمیل کننده‌ای را به کمک حروف اضافه به همراه متمم اسم و یا به کمک انواع متممهای قیدی به سمع شنونده برساند. مثلاً گوینده فارسی زبان جمله «من دیروز به آبادان رفتم» را می‌تواند در صورتی که صلاح بداند و یا نیاز باشد به کمک حرف اضافه «با» و متمم اسم «قطار یا کشتی و یا هواپیما» کاملتر کند و مثلاً بگوید «من دیروز با هواپیما (یا با قطار، یا با کشتی و یا پیاده) به آبادان رفتم». هرچند که بدون اشاره به نوع وسیله حرکت هم این جمله در زبان فارسی جمله‌ای درست و کامل است. لیکن در زبان روسی گوینده روس زبان نمی‌تواند بدون اشاره به سواره بودن و یا پیاده بودن حرکت و همچنین بدون اشاره به نوع وسیله حرکت (در صورت سواره بودن آن) فعل خود را ادا کند. به عبارت دیگر همه این مفاهیم یعنی سواره بودن یا پیاده بودن حرکت و نیز نوع وسیله حرکت را فرد روس زبان مجبور است در غالب یک فعل خاص به سمع شنونده برساند. همچنین برای فرد روس زبان حرکتی که دارای یک جهت باشد با حرکتی که دارای چند جهت باشد متفاوت است. برای او حرکتی که فقط دارای رفت باشد و برگشتی

نداشته باشد با حرکتی که دارای رفت و برگشت است متفاوت است. البته ممکن است حرکتی در نفس خودداری رفت و برگشت باشد اما گوینده روس زبان فقط جنبه رفت آن حرکت را مد نظر قرار دهد.

۲. نقد و بررسی

از نظر تاریخچه بررسی افعال حرکتی می‌توان گفت زبانشناسان روس افعال حرکتی را از منظرهای مختلفی مورد تجزیه و تحلیل قرار داده‌اند. مثلاً برخی از محققین در اوایل قرن ۱۹ افعال حرکتی را بیشتر از منظر مشخص بودن جهت حرکت و یا نامشخص بودن جهت حرکت (*определённость или неопределённость движения*) مورد بررسی قرار داده‌اند که از جمله آنها می‌توان از افرادی همچون واستوکف گ.ای.، پاکوفسکی ان.ای. و گراچ نام برد. گروهی دیگر افعال حرکتی را بیشتر از دیدگاه تکرار و یا عدم تکرار (*однократность или многократность движения*) مورد مطالعه قرار داده و توجه خود را بیشتر معطوف این ویژگی افعال حرکتی نموده‌اند که از مهمترین این افراد می‌توان از دابراولسکی و. نام برد. همچنین محققینی همچون باگارودسکی و.آ.، پیشکوفسکی آ.ام. نیز افعال حرکتی را از این دو منظر مورد بررسی قرار داده‌اند. شاید شاخمانف آ.آ. را بتوان به عنوان اولین دستور نویسی نام برد که افعال حرکتی را به صورت جامعتر و کاملتر از پیشینیان خود مورد آنالیز و تجزیه و تحلیل قرار داده است. به ویژه که ایشان این افعال را در حوزه معنایی بیشتر مورد توجه خود قرار داده است. ویناگرافد و.و. نیز به ویژگی جهت در افعال حرکتی توجه خاص نموده است. در خصوص تعداد دقیق افعال حرکتی در بین دستورنویسان روس اختلاف نظر وجود دارد. به طور سنتی در دستور زبان روسی تعداد افعال حرکتی را ۱۴ زوج ذکر نموده‌اند. برخی از دستورنویسان روسی تعداد افعال حرکتی را ۱۷ زوج و برخی دیگر تعداد آنها را ۱۸ زوج می‌دانند.^۲ زوج بودن افعال حرکتی از مهمترین ویژگیهای این افعال در زبان روسی است که اصطلاحاً به آن زوجیت افعال حرکتی (*парность глаголов движения*) می‌گویند. بدین معنا که اولاً، از یک سو هر زوج از این افعال از نظر معنایی با یکدیگر هم معنا هستند (در حالت بدون پیشوند) و دلالت بر عمل خاصی می‌نمایند که با حرکت همراه است (مثلاً: شنا کردن - *плыть - плавать*، پرواز کردن - *летать - лететь*، دویدن - *бежать - бегать*، و...) و این زوجهای فعلی با یکدیگر هم ریشه هستند (بجز *идти - ходить*)، اما از سوی دیگر از نظر یک جهت یا چند جهت بودن حرکت، تکرار یا عدم تکرار حرکت، مشخص بودن یا مشخص نبودن مقصد حرکت و... باهم تفاوت دارند.

دستورنویسان سنتی زبان روسی تعداد افعال حرکتی را چهارده زوج ذکر کرده‌اند که هشت زوج آن افعال حرکتی ناگذرا و شش زوج آن افعال حرکتی گذراست. بر طبق نظر این گروه هر فعلی را که صرفاً دلالت بر حرکت نماید یا به عبارت دیگر وقوع و انجام آن همراه با حرکت باشد نمی‌توان جزو گروه افعال حرکتی به شمار آورد. آنان در توجیه این موضوع به این نکته اشاره می‌نمایند که تنها آن دسته از افعال را می‌توان جزو افعال حرکتی محسوب نمود که علاوه بر این که انجام آنها همراه با حرکت است. همچنین این افعال لزوماً باید جزو آن دسته از افعال باشند که دارای زوج فعلی هستند. در نتیجه افعالی همچون: ... (کوچ کردن) *кочевать*, (مسافرت کردن) *путешествовать*, (تفریح کردن - گشتن) *гулять* و دیگر افعال مشابه آنها هرچند که انجام آنها همراه با حرکت است لیکن چون این گونه افعال نمی‌توانند دارای زوج فعلی باشند آنها را نمی‌توان جزو افعال حرکتی به شمار آورد. در زیر، افعال حرکتی مورد نظر دستورنویسان سنتی را به صورت دو گروه چهارده تایی ذکر می‌کنیم:

گروه اول (افعال حرکتی ناگذرا):

идти	آمدن / رفتن (پیاده)	ехать	آمدن / رفتن (سواره)	бежать	دویدن
Лететь	پرواز کردن	плыть	شنا کردن		
лезть	خزیدن / به زحمت واردجائی شدن	ползти	خزیدن		
брести	پرسه زدن، به زحمت راه رفتن				

گروه دوم (افعال حرکتی ناگذرا):

ходить	آمدن / رفتن (پیاده)	ездить	آمدن / رفتن (سواره)	бегать	دویدن
летать	پرواز کردن	плавать	شنا کردن		
лазить	خزیدن / به زحمت واردجائی شدن	ползать	خزیدن		
бродить	پرسه زدن، به زحمت راه رفتن				

گروه اول (افعال حرکتی گذرا):

нести	آوردن / بردن	вести	آوردن / بردن	везти	آوردن / بردن
гнать	راندن	катить	غلطاندن / قل دادن	тащить	حمل کردن

گروه دوم (افعال حرکتی گذرا):

Носить آوردن / بردن / آوردن / водить آوردن / بردن / возить آوردن / بردن
гонять راندن / катать غلطاندن / قل دادن / таскать حمل کردن

گروهی که تعداد افعال حرکتی را هیجده زوج می دانند به افعال اشاره شده قبلی چهار زوج زیر را نیز اضافه می نمایند:

катиться – кататься کشیده شدن / тащиться – таскаться کشیده شدن /
гнаться – гоняться تند حرکت کردن / нестись – носиться تند حرکت کردن /

گروهی که تعداد این افعال را ۱۷ زوج فرض می کنند فعل бродить را از مجموعه افعال حرکتی حذف می کنند. آنان در توجیه این مطلب معتقدند این فعل به دلیل اینکه بی جهت است نمی تواند در مجموعه افعال حرکتی جای بگیرد. چرا که افعال حرکتی لزوماً باید دارای جهت باشند (یک جهت یا چند جهت). این فعل از نظر معنایی بیانگر حرکتی است که فاقد جهت می باشد. هرچند زوج مقابل این فعل یعنی брести دارای جهت است اما از آنجا که افعال حرکتی مجموعه ای از زوجها هستند، لذا این فعل نیز به دلیل بی زوج بودن خود بخود از دایره افعال حرکتی خارج می شود.

ویژگی دستوری نمود فعل در زبان روسی

بعضی از زبانشناسان روس به اندازه ای موضوع نمود فعل را در تفسیر افعال حرکتی دخیل می دانند که موضوع این افعال را در هنگام بررسی مبحث نمود فعل به صورت زیر مجموعه این مبحث بررسی می کنند. موضوع نمود فعل در مبحث افعال حرکتی جایگاه ویژه ای دارد، لذا برای روشن شدن مطلب توضیح مختصری در این خصوص ارائه می کنیم. اگرچه شایسته است تا این ویژگی دستوری فعل در مقوله جداگانه ای مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.^۳

نمود فعل در زبان روسی برای اظهار و بیان ویژگیهای مختلف فعل مورد استفاده قرار می گیرد که از جمله آنها می توان به موارد زیر اشاره کرد:

الف) دستیابی به هدف، حدنهایی و مقصد در نتیجه وقوع فعل (در نتیجه این دستیابی موقعیت، وضعیت، شرایط و کیفیت جدیدی برای نهاد جمله و یا مفعول جمله حاصل می شود).
ب) شروع یا اتمام عمل. ج) طول مدت عمل. د) تکرار یا عدم تکرار عمل.

در زبانشناسی سنتی روسی جزء اصلی نمود فعلی تنها نمود کاملی از فعل محسوب می‌شود که بیانگر دستیابی به حد نهایی فعل، مقصد و هدف می‌باشد، مثل: - решать - решить, показывать - написать - написать, делать - сделать, показать در فرهنگ لغت‌های تفسیری زبان روسی تنها به این نوع نمود اشاره می‌شود و تنها این نوع نمود مورد نظر فرهنگ نویسان است. یعنی دیگر نمودهای کامل فعل که مثلاً اشاره به شروع عمل، محدودیت یا کمیت زمانی و مشخص بودن طول مدت انجام عمل می‌نمایند (مانند: пошёл, запел, пописал) معمولاً به عنوان زوج نمودی افعال محسوب نمی‌شوند. به زبان ساده تر زوج نمودی یک فعل غیر کامل تنها آن نوع فعل کاملی می‌باشد که از نظر معنایی ویژگی‌های قسمت الف) که در بالا به آن اشاره شد را دارا باشد. دو فعلی که به عنوان زوج نمودی یکدیگر محسوب می‌شوند از نظر معنای لغوی هم معنا هستند و تنها از نظر ویژگی‌هایی که در بند الف) به آن اشاره شد از یکدیگر متمایز می‌شوند.^۴

نقش پیشوندها در تغییر نمود فعل

به طور کلی پیشوندهای فعلی در زبان روسی دو نقش عمده دارند: الف) نقش دستوری (грамматическая функция) ب) نقش معنایی (лексическая функция)

به عبارت دیگر اضافه شدن پیشوند به اول افعال روسی ممکن است دو نتیجه در پی داشته باشد:

۱. اضافه شدن پیشوند به اول فعل ناکامل باعث می‌شود که آن فعل از نظر معنایی متأثر از معنای پیشوند مورد نظر گردد و در نتیجه معنای فعل پایه (исходный глагол) متمایز از معنای فعل پیشوند دار می‌گردد. به عبارت دیگر فعلی که به کمک پیشوند ساخته می‌شود در مقایسه با حالت بدون پیشوند خود دارای معنای جدیدی می‌گردد. مقایسه کنید: лететь – перелететь, взлететь
۲. اضافه شدن پیشوند به اول فعل ناکامل باعث تغییر در معنای لغوی آن نمی‌شود. در نتیجه فعل پایه و فعل پیشوند دار نه از نظر معنای لغوی، بلکه تنها از نظر نمود فعلی از همدیگر متمایز می‌گردند و فعل پیشوند دار ساخته شده به عنوان زوج نمودی فعل پایه خود قلمداد می‌شود (مقایسه کنید: слепнуть – ослепнуть, обедать – пообедать, и т.п.). در این حالت پیشوند معنای لغوی خود را از دست داده و تنها در کلمه معنای دستوری داشته و نقش دستوری برای تشکیل نمود کامل فعل را ایفا می‌کند. از جمله پیشوندهایی که دارای این ویژگی می‌باشند در درجه اول می‌توان از پیشوندهای: о-, с-, (-со-), по-, (-об-, -обо-), -о- [مانند: ослепнуть, обрадовать, обозлит, построить]

задушить, утопить, [сделать] за-, у-, на-, вз- از پیشوندهای: مانند: [наточить, вспотеть] نام برد. گاهی نیز پیشوندهای: из-, при-, вы-, раз- [مانند: испугать, приготовиться, вырасти, разбредить] دارای این ویژگی هستند.

در بین همه پیشوندهایی که ممکن است باعث تغییر نمود فعل شوند تنها یکی از آنها فعل مورد نظر را به زوج نمودی فعل مقابل خود تبدیل می کند.^۵ هنگامی که پیشوندها به جز تغییر در نمود فعل معنای لغوی آن را نیز عوض می کنند فعل بوجود آمده را نمی توان به عنوان زوج نمودی فعل پایه محسوب کرد. این گونه افعال در حقیقت افعال جداگانه و مستقل دیگری هستند که هرچند از نظر ریشه با فعل بدون پیشوند هم ریشه می باشند اما این افعال نیز به نوبه خود دارای زوج نمودی هستند. از این افعال پیشونددار که دارای نمود کامل می باشند معمولاً به کمک پسوند (-ива) -ива - نمود ناکامل می سازند. به مثالهای زیر توجه کنید:

زوج نمودی { نوشتن - فعل ناکامل [писать]
[نوشتن (تأصول نتیجه - فعل کامل [написать] (видовая пара)

- [نمود ناکامل] пописать - [نوشتن (مدتی نوشتن، مدتی به نوشتن مشغول بودن) - نمود کامل] пописывать
- [نمود ناکامل] записать - [یادداشت کردن، ضبط کردن، نام نویسی کردن - نمود کامل] записывать
- [نمود ناکامل] выписать - [اقتباس کردن، از روی چیزی نوشتن، آبونه شدن - نمود کامل] выписывать
- [برای تکمیل مطلبی چیزی اضافه نوشتن، به مطلبی یادداشتی را اضافه کردن - نمود کامل] приписать
- [نمود ناکامل] дописать - [بقیه مطلبی را نوشتن، مطلبی را تا پایان نوشتن - نمود کامل] дописывать
- [نمود ناکامل] подписать - [امضاء کردن، آبونه کردن - نمود کامل] подписывать

پیشوندها همچنان که در ترکیب با افعال غیر حرکتی ممکن است باعث تغییر نمود و یا تغییر معنای لغوی فعل شوند، در ترکیب با افعال حرکتی نیز این دو نقش را می توانند ایفا کنند. در افعال حرکتی نیز مثل افعال غیر حرکتی هنگامی که اضافه شدن پیشوند معنای لغوی فعل را دچار تغییر می کند و معنای جدیدی به آن می بخشد، افعال دارای زوج نمودی می گردند. دقیقاً به همین دلیل است که افعال حرکتی در شکل پیشوند دار خود دارای زوج نمودی هستند در حالی که این افعال در حالت اولیه خود به دلیل این که فقط دارای یک نمود (نمود ناکامل) هستند نمی توانند تشکیل زوج نمودی دهند. به فعل идти توجه کنید:

[رفتن (یا آمدن) - فعل ناکامل] *ходить* زوج نمودی ندارد [رفتن (یا آمدن) - فعل ناکامل] *идти* زوج نمودی ندارد
 - *нет видовой пары* - *нет видовой пары* -

اما با پذیرش پیشوند دارای زوج نمودی می‌گردد:

[فعل ناکامل] *заходить* - [رفتن یا آمدن (رفتن یا آمدن بمنظور سرزدن درین راه به کسی) - فعل کامل] *зайти*

- [آمدن - فعل کامل] *прийти* / [فعل ناکامل] *доходить* - [کامل رفتن (تاجایی رفتن) - فعل] *дойти*

[فعل ناکامل] *приходить*

[فعل ناکامل] *проходить* - [عبور کردن - فعل کامل] *пройти*

کلیه افعال حرکتی در حالت بدون پیشوند مثل همه نمودهای ناکامل افعال دارای سه زمان گذشته، حال و آینده (آینده ساده و آینده مرکب) می‌باشند. البته در زبان روسی به جز افعال حرکتی پایه گاهی افعال دیگری نیز یافت می‌شوند که تنها دارای یک نمود هستند. (افعال تک نمودی *одновидовые глаголы*) مانند:

(تعظیم و تکریم کردن - ناکامل) *благоговеть* (عمل نکردن - ناکامل) *бездействовать* /

(روحیه گرفتن - کامل) *воспрянуть* (غریدن، طنین اندازشدن - کامل) *грянуть* /

به طور کلی پیشوندهایی که بر سرفعال حرکتی می‌آیند را به پیشوندهای مکانی و غیرمکانی تقسیم

می‌کنند. پیشوندهای مکانی (*пространственные приставки*) عبارتند از:

в-(во-), вы-, вз-(вс-, взо-), при-, у-, под-(подо-), от-, до-, пере-, с-, раз-(рас-, разо-), про-, за-, о-(об-, обо-).

پیشوندهای غیرمکانی (*непространственные приставки*) خود به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱. پیشوندهایی که معنای لغوی فعل را تغییر نمی‌دهند و تنها مفاهیمی از قبیل: شروع عمل، اتمام

عمل، محدودیت عمل از نظر زمان یا مکان و... را به فعل می‌بخشند (پیشوندهای غیرتغییردهنده):

۲. پیشوندهایی که به طور کلی معنای لغوی فعل را تغییر می‌دهند (*модификаторы* پیشوندهای

تغییردهنده) در این موارد فعل ناگذرا به گذرا تبدیل می‌شود و تنها از نظر شکل و ساختار ظاهری فعل

موردنظر شبیه افعال حرکتی است.

نمود افعال حرکتی

از نظر نمود فعلی افعال هردو گروه در حالت بدون پیشوند ناکامل هستند. افعال گروه اول با گرفتن پیشوند

از حالت ناکامل به حالت کامل در می‌آیند اما این بدین معنا نیست که در این حالت با فعل پایه خود

تشکیل زوج نمودی می‌دهند. افعال گروه اول با گرفتن پیشوند نه با افعال پایه خود بلکه با افعال پیشوند

دار گروه دوم تشکیل زوج نمودی می‌دهند؛ چرا که این افعال با پذیرش پیشوند از یک سو با افعال پایه خود تفاوت معنایی و لغوی پیدا کرده و از سوی دیگر با افعال پیشونددار گروه مقابل خود به دلیل وجود پیشوند مشترک اشتراک معنایی و لغوی پیدا می‌کنند. با توجه به این توضیح می‌توان نتیجه گرفت:

دارای زوج نمودی (св) прийти(св) = при + فاقد زوج نمودی (нсв) идти(нсв)
 { *видовая пара* прийти(св)
 приходиться(нсв) زوج نمودی

دارای زوج نمودی (св) принести (св) = при + فاقد زوج نمودی (нсв) нести (нсв)
 { *видовая пара* принести
 приносить زوج نمودی

اما چرا افعال گروه هر دو گروه باگرفتن پیشوندهای مشترک به عنوان زوج نمودی یکدیگر محسوب می‌شوند؟ جواب سوال در این است که باگرفتن پیشوند مشترک هر دو فعل دارای معنای لغوی یکسانی می‌شوند. راز این موضوع در مفهوم پیشوندها نهفته است. بدین معنا که مثلاً پیشوندهای *при-, вы-, по-, у-, от-, до- и т.д.* به افعال گروه اول همان مفهوم و معنا را می‌بخشند که به افعال گروه دوم. پس افعال هر دو گروه هم معنا هستند یعنی دارای معنای لغوی یکسان هستند. اما در عین حال این افعال از نظر برخی مسائل دیگر مانند یک جهت بودن یا چند جهت بودن فعل، تکرار یا عدم تکرار فعل و... با هم تفاوت دارند و به همین دلیل است که افعال گروه اول به دلیل دارا بودن ویژگیهای فعل کامل به عنوان فعل کامل و افعال گروه دوم بدلیل دارا بودن ویژگیهای فعل ناکامل به عنوان فعل ناکامل قلمداد می‌شوند. لازم به توضیح است که گاهی از افعال پیشونددار گروه اول (که فعل کامل محسوب می‌شوند) می‌توان فعل ناکامل جدیدی ساخت (ناکامل سازی مجدد *вторичная имперфективация* که در این صورت دیگر نه افعال پیشونددار مشابه گروه دوم بلکه همین فعل ناکامل جدید به عنوان زوج ناکامل آن محسوب می‌شود؛ مثل:

прикатить–прикатывать/закатить–
 закатывать/прилезть–прилезать/влезть–влезать
 приплыть–приплывать/отплыть–отплывать/забрести–
 забредать/притащить–притаскивать

افعال گروه دوم علیرغم پذیرش پیشوندهای مکانی همچنان به عنوان فعل ناکامل باقی می‌مانند که این ویژگی یکی از اصلی ترین وجه تمایزات افعال حرکتی با سایر افعال روسی است، چرا که دیگر افعال روسی معمولاً با اضافه شدن پیشوند به اول آنها از حالت فعل ناکامل به فعل کامل تبدیل می‌شوند.

تمامی پیشنوذهای تغییر دهنده فوق الذکر افعال ناگذرا را به گذرا تبدیل نموده و از نظر معنایی می‌توانند بر موارد زیر دلالت نمایند:

۱. دلالت بر نتیجه عملی می‌کنند که در اثر یک پروسه طولانی و مداوم عمل، ویاتالاش وزحمت زیاد حاصل می‌شود(مانند پیشنوذهای تغییر دهنده -на- و -вы-):

- Я тридцать лет (кондуктором) ежу, до *наездил* домик в Таганроге [А. Н. Толстой, Хмурое утро].

بالاخره بعد از سی سال کارکردن درراه آهن (بعنوان مامور کنترل بلیط) توانستم خانه محقری در تاگانرک بخرم

- И на овес не *выездил*, - думает он (извозчик) [А. Чехов, Госка].

درشکه چی پیش خودش فکر می‌کند: حتی هنوز به اندازه پول جو اسبم هم کار نکردم.

Выбегал (فعل کامل) «москвича»- то? – спросила бабушка Настя.

Коростелев ответил: - Да нет. Не дают. Черт с ним. Придется на грузовой.

مادربزرگ از کاراستیلیف پرسید: بالاخره تونستی ماسکویچ (مارک نوعی ماشین سواری روسی)

گیربیری؟ وی جواب داد: نه، گیر نیامد، مجبوریم با کامیون بریم.

Мать *выносила* (فعل کامل) ребёнка девять месяцев.

مادر توانست نه ما بچه را درشکم خود نگه دارد و به سلامت وضع حمل کند(حصول نتیجه عمل بر اثر گذراندن یک پروسه طولانی).

۲. شکل، کیفیت و یا صورت ظاهری چیزی را (که مفعول جمله می‌باشد) بر اثر انجام کاری عوض

کردن. از جمله این پیشنوذهای تغییر دهنده: -на- / -за- / -у- / -вы- نام برد. توجه کنید:

выкатать (فعل کامل) – выкатывать (فعل ناکامل) چیزی کاملاً سطح چیزی

را پوشاندن/یاپیر کردن

выкатать белье لباس را اتو کردن

другой крестьянин, сидевший в уголку на табурете, был тоже старик, но маленький, казалось, вся его голова *выкатана* в белом пуху.

مردکشاورز دیگر هم که در گوشه‌ای روی یک چهارپایه نشسته بود پیر بود، ولی کوچکتر بود و انگار

تمام سرش باکرک سفید پوشیده شده بود(کنایه از موی سفید).

چیزی را بر اثر غلط دادن درست کردن (فعل ناکامل) *накатывать* – (فعل کامل) *накатать*

از گل تیله درست کردن *накатать* шариков из глины

چیزی را توی چیز دیگری پیچاندن (فعل ناکامل) *закатывать* – (فعل کامل) *закатать*

کاغذ رادور بطری پیچاندن. *закатать* бутылку в бумагу.

هموار کردن چیزی بوسیله دستگاهی یا بر اثر (فعل ناکامل) *укатывать* – (فعل کامل) *укатать*

راه رفتن بر روی آن

...эти дороги совсем не похожи на русские, *укатанные* телегами...

این جاده‌ها اصلاً شبیه جاده‌های روسی نیستند، با گاری هموار شده اند...

Дорога была хорошо *накатана*, это в значительной степени облегчило нам передвижение с грузовыми нартами.

جاده خوب کوبیده شده بود (هموار شده بود) و این امر تا حد زیادی به ما کمک کرد تا سورت‌مه‌های

باری مان را براحتی عبور دهیم.

۳. بر مواردی از قبیل: کهنه کردن، مستعمل کردن، خراب کردن، پاره کردن بر اثر استفاده زیاد و به

طور کلی به حالت بدون استفاده در آوردن چیزی دلالت می نمایند (پیشوندهای تغییر دهنده *вы-, до-,*

за-, из-, от-, с-):

выносить (шубу), *зanosить* (пальто), *затаскать* (туфли), *доносить* (сапоги до непригодности), *дотаскать* (сумку до дыр), *износить* (пиджак), *истаскать* (ботинки), *изъездить* (машину), *отбегать* (ноги), *отходить* (стопы), *сносить* (шинель)

Он был в одной рубахе грубого холста, довольно уже *заношенной*.

او پیراهن کهنه آستین کوتاهی از جنس کرباس نامرغوب به تن داشت.

Сынишка пекаря башмаки *износил*, по огородам бегая.

کفشهای پسرانوا اربس که با آنها راه رفته بود فرسوده شده بودند.

۴. چیزی (جاندار و یا بی جان) را به وضعیت و حالت غیر مطلوب رساندن (پیشوندهای تغییر دهنده):

до-, за- у-:

доездить (до аварии), *докатать* (до головокружения), *доплавать* (до изнеможения), *доходить* (до усталости), *загонять* (лошадь), *заездить* (коня), *закатать* (детей), *затаскать* (кошку), *уводить* (туристов), *угонять* (слуг), *укатать* (детей), *уходить* (больного)

۵. جمع کردن یا گرد آوردن مقدار معینی از چیزی درجایی طی چندبار انجام عمل. یعنی عملی که ماهیت آن به گونه‌ای است که برای رسیدن به نتیجه آن فاعل باید چندین بار آن را انجام دهد (پیشوند تغییر دهنده-*на*):

навозить (дров), накатать (шаров), наносить (воды), натаскать (земли)
палатки мы поставили хорошо, *натаскали* сухих дров и потому ночь провели спокойно.

ما چادرها را خوب برپا کردیم. هیزمهای خشک زیادی را جمع کردیم. به همین دلیل هم شب را به راحتی سپری کردیم.

۶. کمیت زمانی یا مکانی مسافت طی شده‌ای را مشخص کردن (پیشوند تغییر دهنده-*на*). در این مورد تقریباً این پیشوند معادل پیشوند مکانی *про-* عمل می‌نماید. با این تفاوت که پیشوند تغییر دهنده-*на* از نظر معنایی در عین اشاره به کمیت زمانی یا مکانی مسافت پیموده شده به سختیها و دشواریهای آن عمل نیز اشاره دارد. به عبارت دیگر مسافتی یا زمانی را باهمه سختیهای مربوطه درراه یادپروراز بودن:

наездить (1000км), налетать (100000 часов), наплавать (10000 метров),
находить (100 верст)

-Я почему-то тысяч без ремонта *наездил*? Разве у меня особенная машина? Точно такая же, как твоя. А потому я *наездил*, что за всякой мелочью смотрю.

چرا من توانستم هزار کیلومتر را بدون هیچ مشکلی رانندگی کنم. مگر اتومبیل من با بقیه ماشینها فرق دارد؟ ماشین من هم همانند ماشین توست. من ماشینم را به موقع سرویس می‌کنم و به همین دلیل این مسافت را بدون هیچ مشکلی طی کردم.

۷. به معنای این که عمل حرکت کل مکان (یا محل یا منطقه) مورد حرکت رادربر می‌گیرد. به عبارت دیگر فاعل حرکت در همه جای منطقه مورد نظر حضور داشته و به اصطلاح همه جای آن رازیر پا گذاشته است (پیشوندهای تغییر دهنده-*об-*, *из-*, *вы-*):

выбегать (деревню), выбродить (район), выводить (брата по всем выставкам), выезжать (Крым), выходить (все библиотеки), излазить (овраг), излетать (материк), избегать (магазины), избродить (Урал), изъездить (Сибирь), исплавать (все реки), исползать (овраги), исходить (земли), обегать (все древни), объездить (всю страну), облетать (материк), обходить (все инстанции)

Надо *выходить* все залы музея, чтобы, наконец в каком-то далеком закоулке сыскать несколько русских кокошников и вышивок [А. Стасов, Две художественно-промышленные выставки].

Обломов *избегал* вес парк, заглядывал в куртины, в беседки – нет Ольги [И. Гончаров, Обломов].

ابلوموف همه جای پارک رازیرپاگذاشت. به همه نیمکتهای پارک سرزد. خبری ازالگا نبود.

(Кикин): -был в Соловках и на горе Афонской, /... моря *исплавал*, земли *исходил* [А.К. Толстой, Смерть Иоанна Грозного].

دریاها و سرزمینهای زیادی رایموده بود.

۸. در طی یک مدت نسبتاً طولانی عملی را انجام دادن به طوری که در نتیجه انجام آن فاعل عمل

ویژگی و کیفیتی را ازدست بدهد یا بدست آورد (پیشوند تغییر دهنده- ВЫ- همراه با پسوند -ся):

выбегаться (после долгого бега исчерпать свои силы)

۹. بعد از دوندگی طولانی از یافتادن / نیروی خود را بر اثر دو طولانی ازدست دادن (پیشوند تغییر دهنده

ی- ВЫ- همراه با پسوند -ся):

выездиться (привыкнуть ходить в упряжке или под седлом)

بعد از مدتی به رفتن زیر بار یا پالان عادت کردن (برای حیوانات)

۱۰. نتیجه منفی و غیر مطلوب عمل (پیشوند تغییر دهنده- ДО- به همراه پسوند -ся):

доездиться (до инфаркта) / Докататься (до головокружения)

۱۱. ظرف مدت طولانی عملی را انجام دادن به گونه‌ای که فاعل آن به طور کامل غرق در آن عمل

باشد / کاملاً جذب یا شیفته آن عمل و باشد / بر اثر آن عمل کاملاً خسته باشد (پیشوند تغییر دهنده- за-

به همراه پسوند -ся):

забегаться (устать от длительного бега) شدن از دو طولانی خسته شدن

заходиться (слишком долго ходить, устать от ходьбы) شدن از راه رفتن زیاد خسته شدن

۱۲. به وضعیت غیرمطلوب رسیدن، ازدست دادن یا به دست آوردن ویژگی یا کیفیت یا توانایی و یا عادت

избегаться (-): ся به همراه پسوند -из- خاصی در نتیجه یک عمل طولانی (پیشوند تغییر دهنده

(устать), изъездиться (стать негодным)

- Вот кабы так на праздниках было, - думает Андрей, - вот бы хорошо, а то избегаешься, как собака, покоя не знаешь [Ю.Семенов, Страшное дело].

(آندره باخودش فکر می کند): چه خوب می شد که همه اش این طوری مهمونی و جشن می بود. و

گرنه باید مثل سگ همه اش این طرف و آن طرف بدوی و آرامش نداشته باشی.

Вагон был старый, изъездился, скрипел, гремел и подпрыгивал до того сильно, как будто хотел соскочить с рельс [М. Горький, Жизнь Клина Самгина].

واگن کهنه و فرسوده شده بود، تق تق می کرد و موقع حرکت چنان بالا و پایین می رفت که انگاری می خواست از ریل خارج شود.

۱۳. بر اثر انجام طولانی عمل آن را به نحو احسن به نتیجه رساندن یا همراه بانقص آن را به پایان رساندن (پیشوند تغییر دهنده -на- به همراه پسوند -ся):

набегаться (вдоволь побегать), наездиться (вдоволь, много поездить), налетаться (вдоволь, много налетать), набегаться (вдоволь побегать), находиться (вдоволь походить, устать от ходьбы),

За свою жизнь Семен вдоволь находился и наездился по этой дороге. Он знал на ней каждый камень [К. Седых, Даурия].

سیمون در تمام طول زندگی اش به قدری این جاده را دیده بود و از آن رفت و آمد کرده بود که حتی هرسنگ آن را می شناخت.

۱۴. باشور و ذوق وجدیت تمام کاری را شروع کردن (پیشوند تغییر دهنده -раз- (рас-) به همراه پسوند -ся):

разбегаться, расходиться

Сделалась суматоха. Хозяин бросился навстречу Петру: слуги разбегались, как одурелые, гости перетрусились [А. Пушкин, Арап Петра Великого].

ناگهان شلوغ شد. صاحبخانه باشوق به استقبال پیتر رفت. خدمتکاران مبهوت شروع به کار کردن کردند، مهمانان سخت مشغول شدند.

۱۵. خسته شدن بر اثر انجام یک پروسه طولانی و فشرده عمل (پیشوند تغییر دهنده -у- به همراه پسوند -ся):

убегаться (утомиться от беготни), убродиться (очень устать от ходьбы)

لازم به توضیح است که گاهی تعیین نمود افعال پیشونددار گروه دوم در بیرون از متن (контекст) امکان پذیر نیست. به عبارت دیگر چنانچه بخواهیم نمود بعضی از افعال پیشونددار گروه دوم را در خارج از متن تعیین کنیم، این افعال می توانند هم به عنوان نمود کامل و هم به عنوان نمود ناکامل تلقی شوند. به همین دلیل است که تعیین قطعی نمود این گونه افعال تنها در غالب متن امکان پذیر است. بدین معنا

که اگر پیشوند مربوطه نقش لغوی داشته باشد فعل موردنظر کامل و چنانچه نقش دستوری داشته باشد فعل ناکامل خواهد بود؛ مانند:

ходить + до- = доходить (св или нсв)   бегать + вы- = выбегать (св или нсв)
 доходить(св) до боли в ногах.   выбегать (св) пенсию.

видовая пара	{	дойти	{	выбежать
		дойти(св)/доходить(нсв) до школы		выйти(св)/выбежать(нсв) на прогулку
		доходить		выйти

ویژگیهای افعال حرکتی گروه اول و دوم

الف) ویژگیهای حرکتی مشترک بین افعال گروه اول:

۱. این افعال می‌توانند بر وقوع حرکت در حین انجام آن دلالت نمایند. حرکتی که در یک جهت معین و به منظور رسیدن به یک مقصد مشخص در حال انجام شدن است (однонаправленное *определённое движение*). حرکتی که در لحظه گفتار شاهد و ناظر آن هستیم. در این حالت فعل حرکتی نشان دهنده آن است که فاعل حرکت در راه رسیدن به مقصد حرکت بوده و جهت دستیابی به مقصد حرکت در حال تلاش است، اما هنوز فعل به نتیجه نرسیده و مقصد نهایی حرکت حاصل نشده است. در این گونه جملات فعل جمله غالباً در زمان حال نوشته می‌شود. البته با توجه به موضوع گفتار فعل می‌تواند در زمانهای گذشته و آینده نیز بیان شود:

Смотрите: мальчик *лезет* на дерево. نگاه کنید! پسر بچه دارد از درخت بالا می‌رود.

شکل زمان حال افعال این گروه می‌تواند در معنای زمان آینده برای بیان عملی که قرار است فقط برای یک بار اتفاق بیفتد به کار رود:

Завтра мы *едем* в Москву. فردا ما به مسکو می‌رویم.

شکل زمان آینده مرکب (به کمک زمان آینده فعل کمکی БЫТЬ) برای اشاره به فرآیند انجام عمل به کار می‌رود. به همین دلیل غالباً در این گونه موارد جملات مرکب بوده و عملی در حین انجام عمل دیگر اتفاق خواهد افتاد:

Когда мы *будем ехать* в Москву, мы будем читать эту книгу.

- برای ترجمه این گونه افعال به زبان فارسی بهتر است از زمان مضارع فعل معین داشتن (دارم، داری، دارد...) به عنوان فعل کمکی به همراه فعل اصلی در جمله استفاده نماییم.

۲. برای بیان عملی که در حین انجام عمل دیگر در زمان گذشته برای یک بار یا به صورت تکرار رخ داده باشد (یاد در زمان حال و آینده رخ بدهد). در این حالت جمله مرکب بوده و حداقل از دو فعل تشکیل شده است که یکی از این دو فعل حرکتی است. در این گونه موارد فعل حرکتی می‌تواند به عنوان فعل اول و یا دوم در جمله قرار بگیرد.

وقتی داشتیم به تئاتر می‌رفتم دوستم را دیدم. *Я встретил своего друга, когда шёл в театр*
 وقتی داشتیم به مسکو پرواز می‌کردیم ما با هم آشنا شدیم. *Мы познакомились, когда летели в Москву.*
 ۳. برای بیان عملی که بعد از انجام عمل دیگر در زمان گذشته برای یک بار یا به صورت تکرار رخ داده باشد (یاد در زمان حال و آینده رخ بدهد):

После лекций мы обычно шли в кофе, а потом шли домой.

بعد از اتمام سخنرانی ما معمولاً به کافه و بعداً به خانه می‌رفتیم.

برای ترجمه این قبیل جملات به فارسی معمولاً بهتر است از زمان گذشته فعل کمکی داشتن (داشتیم، داشتی، داشت...) در کنار فعل اصلی جمله که به صورت گذشته ملموس نوشته می‌شود استفاده نماییم. هر چند که در مواردی تنها گذشته استمراری بدون استفاده از فعل کمکی کفایت می‌کند؛ مانند:

- Как быстро идёт катер! – В прошлый раз он шёл быстрее.

چقدر قایق تند می‌رود (حرکت می‌کند)! – دفعه پیش تندتر می‌رفت.

کاربرد این گروه از افعال در زمان گذشته نشان دهنده آن است که هنوز فعل به نتیجه و مقصد نهایی نرسیده است. معمولاً در این گونه موارد جملات به صورت مرکب بیان می‌شوند و در ضمن آن گوینده در مورد خبری اطلاع می‌دهد که زمان وقوع آن قبل از اتمام فعل اصلی جمله (که فعل حرکتی می‌باشد) بوده است، و به همین دلیل است که این گونه جملات بجز فعل حرکتی معمولاً حداقل دارای یک فعل دیگر نیز هستند. برای ترجمه فارسی افعال حرکتی در این گونه جملات اغلب می‌توان از حروف ربط: وقتی که...، هنگامی که...، که... استفاده نمود.

۴. برای بیان عملی که تا لحظه گفتار تنها در یک جهت تکرار می‌شده است. در این گونه موارد فعل جمله معمولاً در زمان گذشته نوشته می‌شود.

Я каждый день на работу шёл пешком, а обратно ехал на автобусе.

من هر روز پیاده به سر کار می‌رفتم و از سر کار با اتوبوس برمی‌گشتم.

Каждый раз, когда мы шли в университет, мы покупали газету.

هر بار که به دانشگاه می‌رفتیم روزنامه می‌خریدیم.

۵. برای بیان عملی که قرار است در زمان آینده به منظور رفتن به یک مقصد مشخص و برای یکبار صورت گیرد. در این گونه موارد گاهی فعل جمله می‌تواند به صورت زمان حال ولی در معنای زمان آینده نوشته شود و جمله به صورت خبری و یاسوالی باشد. از آنجاکه قرار است این عمل در آینده حتماً اتفاق بیفتد، لذا در این گونه جملات خبری غالباً کلماتی از قبیل (возможно, наверное, может) (БЫТЬ, ...)

Завтра когда мы будем идти мимо большого театра, мы посмотрим его репертуар.

فردا وقتی که از کنار ساختمان تئاتر رد بشویم رپرتوار آن را نگاه می‌کنیم.

۶. برای اظهار امر، دستور و خواهش (امر مثبت - برای یک بار)

Идите сюда! / Несите сюда вещи! / بیایید اینجا! / وسایل را به اینجا بیاورید!

برای امر منفی غالباً از افعال گروه دوم استفاده می‌شود. اما اگر فاعل در آستانه و در نقطه شروع انجام عمل مضر یا خطرناکی است که از نظر فرد نهی کننده (یا فرد هشدار دهنده) نباید آن عمل انجام شود به طوریکه در صورت عدم اخطار یا هشدار از ناحیه وی فاعل ممکن است بلافاصله آن عمل را انجام دهد، در آن صورت برای امر منفی از افعال گروه اول استفاده می‌شود:

Не плыви туда: там глубоко! / به آن سو شنا نکن، آنجا عمیق است!

همچنین چنانچه فاعل در حال انجام عملی است که نفعی به حال وی نداشته و بالعکس برای وی ضرر دارد برای امر منفی از افعال گروه دوم استفاده می‌شود. *Не бегите:* поезд уже ушёл. (ندو) (عجله نکن)، قطار دیگه رفت (رفته است).

البته چنانچه بحث بر سر سرعت حرکت باشد برای اظهار خواهش و یا امر منفی نیز می‌توان از این گروه افعال استفاده نمود:

Не идите так быстро, у вас ещё есть время... شما هنوز وقت دارید... این قدر عجله نکنید، شما هنوز وقت دارید...

Не беги так, я не успеваю за тобой. این قدر تند راه نرو، من به تو نمی‌رسم.

۷. برای اظهار جمالتی که مبدأ و مقصد حرکت مشخص می‌باشد و منظور گوینده در هنگام به کار بردن فعل حرکتی تنها فاصله بین این دو نقطه است. زمان این گونه جملات می‌تواند حال، آینده و یا گذشته باشد. نوع جملات نیز می‌تواند خبری و یا سؤالی باشد.

От общежития до университета он идёт 20 минут.

او فاصله بین خوابگاه تا دانشگاه را در بیست دقیقه می‌رود

۸. معمولاً چنانچه در باره رفتن به جایی از کسی سوال شود و در جمله از کلماتی مانند: *в первый раз, впервые, второй раз* استفاده شود از افعال گروه اول استفاده می‌شود:

Вы едете на Кавказ впервые? شما برای اولین بار است که به قفقاز می‌روید؟

معمولاً هنگامی که صحبت درباره حرکت خود وسیله نقلیه باشد از فعل *идти* استفاده می‌شود:

Этот автобус идёт в центр города. این اتوبوس به مرکز شهر می‌رود؟.

33-й троллейбус идёт по Ленинградскому проспекту.

اتوبوس شماره سی و سه از بلوار لنینگراد می‌رود.

در ترکیب با کلمات: театр, концерт, музей, выставка, кино : معمولاً از فعل *идти* استفاده می‌شود، هر چند که عملاً حرکت به کمک وسیله نقلیه انجام گرفته باشد (یا صورت بگیرد):

Завтра мы идем на выставку. فردا ما به نمایشگاه می‌رویم.

اما چنانچه صحبت درباره نوع وسیله نقلیه مورد استفاده باشد، در آن صورت دو حالت امکان پذیر است: الف) چنانچه منظور گوینده اشاره به نوع عمل (یعنی اشاره به انجام یا عدم انجام عمل حرکتی به کمک یک وسیله نقلیه) باشد، در آن صورت غالباً از افعال گروه دوم استفاده می‌نمایند. نوع جمله می‌تواند خبری یا سؤالی باشد؛ مانند:

Вы летали на вертолёте? شما تا حالا با هلی کوپتر پرواز کرده‌اید؟

ب) اما اگر منظور گوینده اشاره به انجام یا عدم انجام عمل نباشد، بلکه در واقع منظور وی مشخص کردن نوع وسیله نقلیه‌ای باشد که حرکت به وسیله آن انجام گرفته (یا انجام خواهد شد) - یاباید انجام بشود، در آن صورت غالباً از افعال گروه اول استفاده می‌نمایند.

Поезжай на трамвае. با تراموا برو.

Я хочу ехать в Симферополь на поезде. - Летите лучше на самолёте. Это быстрее.

من می‌خواهم با قطار به سیمفروپول بروم - بهتر است با هواپیما بروید. این طوری سریع تر می‌رسید.

Я хочу плыть в Казань на теплоходе. من می‌خواهم با کشتی به قفقاز بروم.

ب) ویژگیهای حرکتی مشترک بین افعال گروه *ходить* :

۱. بیانگر حرکتی هستند که در لحظه گفتار شاهد و ناظر وقوع آن در جهات مختلف هستیم (разнонаправленное движение).

Над морем летают чайки. مرغان دریایی دارند بر فراز دریا پرواز می‌کنند.

برای ترجمه این گونه افعال به زبان فارسی بهتر است از زمان مضارع فعل کمکی داشتن (دارم، داری، دارد...) به همراه فعل اصلی جمله که در حالت مضارع اخباری نوشته می شود استفاده نماییم.
۲. چنانچه بخواهیم به صورت کلی در مورد حرکتی که معمولاً هرازچندگاهی به صورت تکرار انجام می شود سؤال کنیم.

شما معمولاً برای استراحت به کجا می روید،? *Куда вы обычно ездите отдыхать?*
برای ترجمه این گونه افعال به زبان فارسی بهتر است فعل حرکتی را در زمان مضارع اخباری بنویسیم.

۳. برای بیان حرکتی که اغلب در جهات مختلف به صورت تکرار انجام می شود که البته ممکن است گاهی این حرکت همراه باوقفه نیز باشد.

Мать ходит каждое утро на работу и водит дочку в детский сад.
مادر هرروز صبح به سرکار می رود و دخترش را به مهد کودک می برد.
برای ترجمه این گونه افعال به زبان فارسی بهتر است فعل حرکتی را در زمان مضارع اخباری بنویسیم.

۴. برای بیان حرکتی که در دو جهت انجام می شود و دارای رفت و برگشت است. بدین معنا که فاعل به هدف و مقصد حرکت دست یافته است، یا دست می یابد، یا دست خواهد یافت. به عبارت دیگر فاعل در نقطه ای که مقصد حرکت می باشد بوده است یا می باشد یا خواهد بود. چنانچه این گونه جملات در زمان حال و یا آینده بیان شوند فعل حرکتی نشان دهنده عملی است که به صورت تکرار در زمان حال و یا آینده انجام می پذیرد و چنانچه جمله در زمان گذشته بیان شود فعل حرکتی بیانگر آن است که عمل به صورت غیر تکراری (فقط برای یک بار) در زمان گذشته اتفاق افتاده است. در این گونه جملات معادل فعل حرکتی افعالی از قبیل: *был, побывал, посетил* می باشند.

Утром отец ездил на завод. = Утром отец был на заводе.

پدر صبح به کارخانه رفته بود = پدر صبح در کارخانه بود (بوده است).

برای ترجمه این گونه افعال به زبان فارسی بهتر است به این شکل عمل شود:
- چنانچه فعل روسی در زمان گذشته ساده (بدون قید تکرار) نوشته شده باشد، در فارسی بهتر است فعل حرکتی را در زمان ماضی بعید بنویسیم؛ چنانچه فعل روسی در زمان حال باشد، در فارسی فعل حرکتی را در زمان مضارع اخباری بنویسیم؛ چنانچه فعل روسی بر زمان آینده دلالت کند، در فارسی فعل حرکتی را در زمان آینده مستقبل به کمک فعل کمکی «خواستن» بنویسیم.

۵. برای بیان حرکتی که در فاصله‌های زمانی مختلفی و یادرفاصله‌های زمانی معینی (مثلاً هرروز، هرصبح، هر هفته، هرماه، هرسال، ..... یا شنبه‌ها، زمستانها، روزها، شپها، و غیره) در دو جهت به صورت رفت و برگشت انجام می‌شود. دراین گونه موارد فعل جمله می‌تواند در زمان حال و گذشته نوشته شود.

Перелётные птицы каждый год *летают* на юг (летят на юг и возвращаются с юга).

پرنده‌گان مهاجر هر سال به جنوب پرواز می‌کنند (به جنوب می‌پرواز می‌کنند و برمی‌گردند).
برای ترجمه این گونه افعال به زبان فارسی بهتر است فعل حرکتی را در زمان مضارع اخباری بنویسیم.
عبر برای اشاره به عملی که فاعل به صورت یک پروسه حرکتی آنرا در جهات مختلف انجام می‌دهد (یا انجام می‌دهد) بدون اینکه به جهت حرکت اشاره‌ای شود.

Нас долго *водили* по улицам города.. (برندند) (برندند)
مدت زیادی مارادرخیا بانهای شهر راه می‌بردند (برندند).
برای ترجمه این گونه افعال به زبان فارسی بهتر است به این شکل عمل شود:

- چنانچه فعل روسی در زمان گذشته (با استفاده از قیودی که دلالت بر طول مدت پروسه حرکت دارند، مانند: ... ,долго, весь день, целый день, два часа) باشد، بهتر است در فارسی فعل حرکتی را در زمان ماضی استمراری بنویسیم، هر چند که گاهی می‌توان آن را به صورت ماضی ساده نیز بیان کرد.

- چنانچه فعل روسی در زمان حال باشد، در فارسی فعل حرکتی را در زمان مضارع اخباری بنویسیم.
۷. برای بیان قابلیت، توانایی، مهارت، حرفه و شغل، عادت، علاقه و استعداد انجام یک فعل حرکتی توسط فاعل. همچنین برای بیان مهارت و یا توانایی حرکتی که فاعل قبلاً انجام می‌دهد اما به دلایلی انجام آن برای مدتی دچار وقفه شده بوده است و مجدداً از سر گرفته شده است.
Птицы *летают*. پرنده‌گان پرواز می‌کنند... /Змеи и черепахи *ползают* / مارها می‌خزند

این گونه جملات در زبان روسی معمولاً در زمان حال بیان می‌شوند که برای ترجمه آنها به فارسی بهتر است فعل حرکتی را در زمان مضارع اخباری بنویسیم.

Λ در ترکیب با افعالی از قبیل: нравиться, уметь, любить, учиться, научиться

Я люблю *ходить* пешком. من پیاده روی (پیاده رفتن) را دوست دارم.

فعل حرکتی در این گونه جملات در زبان روسی در حالت مصدری نوشته می‌شود که برای ترجمه آن به فارسی نیز بهتر است فعل حرکتی را در حالت مصدری بنویسیم (اسم مصدر یا حاصل مصدر).

۹. چنانچه بخواهیم به سؤال رفتن به جایی در زمان گذشته پاسخ منفی دهیم (یعنی از ادات نفی *не* استفاده نماییم) و عمل را به طور طبیعی نفی کنیم (نه این که نفی عمل به دلیل عوامل و یا شرایط خاصی باشد).

Вы ходили к врачу на консультацию? – нет, не ходил

شما تا حالا برای مشورت نزد پزشک رفته‌اید؟ - نه، نرفته‌ام.

این گونه جملات در زبان روسی معمولاً در زمان گذشته بیان می‌شوند که برای ترجمه آنها به فارسی بهتر است فعل حرکتی را در زمان ماضی بعید بنویسیم.

۱۰. چنانچه بخواهیم درباره رفتن به جایی از کسی سؤال کنیم:

Вы уже ходили в зоопарк? – Да, я уже был там.

شما تا حالا به باغ وحش رفته‌اید؟ - بله، من قبلاً آنجا بوده‌ام

این گونه جملات در زبان روسی معمولاً در زمان گذشته بیان می‌شوند که برای ترجمه آنها به زبان فارسی بهتر است فعل حرکتی را در زمان ماضی بعید بنویسیم.

۱۱. چنانچه صحبت درباره نوع وسیله نقلیه مورد استفاده باشد.

Вы летали на вертолёте?

شما تا حالا با هلیکوپتر پرواز کرده‌اید؟

۱۲. برای اظهار امر، دستور و خواهش (منفی)

Не ходи через лес, ты заблудишься. از میان جنگل نرو، گم می‌شوی.

۱۳. برای اشاره به حرکتی که به طور مداوم در یک جهت صورت می‌گیرد.

В школу я хожу пешком, а из школы я езжу на автобусе.

من پیاده به مدرسه می‌روم و از آنجا با اتوبوس برمی‌گردم.

این گونه جملات در زبان روسی معمولاً در زمان حال بیان می‌شوند که برای ترجمه آنها به فارسی بهتر است فعل حرکتی را در زمان مضارع اخباری بنویسیم.

۱۴. برای اشاره به انجام یا عدم انجام عملی به طور کلی.

Ты взял книги? – Нет, я ещё не ходил в библиотеку.

تو کتابها را برداشتی؟ - نه، من هنوز به کتابخانه نرفته‌ام.

این گونه جملات در زبان روسی معمولاً در زمان گذشته بیان می‌شوند که برای ترجمه آنها به فارسی بهتر است به شکل زیر عمل شود:

- چنانچه فعل حرکتی در زبان روسی منفی است بهتر است در ترجمه فارسی فعل را در زمان ماضی

نقلی بنویسیم؛

- چنانچه فعل حرکتی در زبان روسی مثبت است بهتراست در ترجمه فارسی فعل رادر زمان ماضی بعید بنویسیم.

افعال حرکتی در ترکیب با اسم و سایل نقلیه

۱. فعل *идти* به همراه اسامی زیر می آید:

اسامی و سایل نقلیه زمینی:

поезд, автобус, трамвай, паровоз, вагон

Поезд *идёт* со скоростью 60 километров в час.

قطار با سرعت شصت کیلومتر در ساعت حرکت می کند.

۲. فعل *ходить* نیز به همراه اسامی یاد شده می تواند نوشته شود باین تفاوت که در این حالت

تکرار منظم حرکت مورد اشاره قرار می گیرد:

Автобусы *ходят* по маршруту «Москва – Рязань» регулярно.

اتوبوسها به طور منظم در مسیر مسکو-ریزان رفت و آمد می کنند.

کلمات *мотоцикл, велосипед* از این قاعده مستثنی بوده و این دو کلمه فقط با افعال *ехать*

ездить - ترکیب می شوند:

Велосипед может *ездить* по любой дороге...تواند از هر جاده ای عبور کند...

دوچرخه می تواند از هر جاده ای عبور کند... همچنین هنگامی که موضوع صحبت در باره مسافران و سرنشینانی باشد که در داخل یک وسیله

نقلیه قرار گرفته اند از دو فعل *ездить* - *ехать* استفاده می شود:

Люди *ехали* в переполненном автобусе...مردم با اتوبوس پر از مسافر می رفتند...

۳. برای بیان حرکت به کمک وسیله نقلیه هوایی می توان هم از افعال *ходить* - *идти* و نیز هم از

افعال *летать* - *лететь* استفاده نمود (در عین حالی که با کلمه *самолёт* هر دو زوج نیز قابل استفاده

هستند ولی با کلمات *вертолёт, дельтаплан, аэроплан* تنها زوج *летать* - *лететь* قابل

استفاده می باشد):

Самолёты *идут/летят* строго по расписанию. هواپیماها دقیقاً طبق برنامه حرکت می کنند.

۴. برای بیان حرکت به کمک وسیله نقلیه دریایی (آبی) از قبیل: *пароход, корабль, лодка*:

می توان هم از افعال *ходить* - *идти* و نیز هم از افعال *плыть* - *плавать* استفاده نمود:

По реке *идут/ходят* большие пароходы .

کشتیهای بزرگی بر روی رودخانه در حال حرکت هستند

کاربرد افعال حرکتی در معنای مجازی (در غالب ترکیبات پایدار، ضرب المثلها، اصطلاحات و تعبیرات) بسیاری از افعال حرکتی روسی می توانند در معنای غیر اصلی در غالب ترکیبات پایدار، ضرب المثلها و اصطلاحات و تعبیرات به کار روند که از آن به عنوان معنای مجازی یاد می شود. همچنان که در زبان فارسی نیز این پدیده وجود دارد؛ مانند:

Этот костюм тебе *идёт*. این کت و شلوار به تو می آید.

Сын *идёт* на отца. پسر به پدر می رود.

Не идёт в голову به ذهن نمی آید.

Не иди в обход. حاشیه نرو

در مواردی که افعال حرکتی در معنای غیر اصلی خود به کار می روند معنای لغوی خود را از دست داده و آنها را باید در غالب جمله و در ترکیب با بقیه اجزای جمله مورد نظر معنی نمود. در زیر تنها برای نمونه مواردی از کاربرد فعل *идти* را در معنای مجازی ذکر می کنیم. علاقمندان می توانند برای آگاهی بیشتر از کاربرد افعال حرکتی در معنی مجازی به فرهنگ لغت های تفسیری زبان روسی و نیز تألیفاتی که در زمینه ترکیبات پایدار، ضرب المثلها و اصطلاحات روسی نوشته شده است مراجعه نمایند.

идёт с рук (به راحتی فروش رفتن) / *всё идёт на статью* (همه چیز درست میشه)

всё идёт (пошло) хинью (همه چی خراب شد) / همه چی داره خراب میشه

не идёт в голову (что.) به ذهن نمیاد

не идёт из головы/с ума (кто, что.) / از ذهن بیرون نمیره

иди (пошёл) к черту. برو به جهنم

иди своей дорогой / *идти (пойти) в обход* (пойти) رفتن حاشیه

идти (пойти) в открытую / صریح بودن / ارک بودن

идти (пойти) вперед грудью / برای انجام کاری سینه راسپر کردن

(кому, что.) идти впрок / *в тук* / چیزی به کسی ساختن

идти (пойти) вразрез / ساز مخالف زدن

идти (пойти) в ход / رونق داشتن / رواج داشتن

идти (пойти) в штыки / قاطعانه از کسی یا چیزی حمایت کردن

идти на все четыре стороны / آزاد بودن

- идти (пойти) на всё تن به هر چیزی (کاری) دادن
- идти (пойти) на дно / идти в огонь и воду. خود را به آب و آتش زدن.
- идти (пойти) наперекор (кому, чему) درمقابل کسی یا چیزی قدرافراشتن
- идти (пойти) напрямую / فوراً وارد عمل شدن
- идти (пойти) по краю пропасти حداکثر ریسک را کردن
- идти (пойти) по языкам / идёт эксперимент. آزمایش در حال انجام است.
- идти (пойти) против совести / وجدان خود را زیر پا گذاشتن
- идти <рука> об руку دست به دست هم دادن
- идти (пойти) своим путем / идти (пойти) с сумой گدایی کردن
- не идти в счёт / идти в ногу پایه پای کسی رفتن / به حساب نیامدن
- идти навстречу / ارفاق کردن / مساعدت کردن / قبول کردن
- идёт экзамен امتحان در حال برگزار شدن است
- Дурная трава в рост идёт. / بادمجان بيم آفت ندارد.
- Не из всякой тучи дождь идёт. همه ابری باران ندارد.
- Кто идёт пировать, а мы горевать سپنج سرای است رسم یکی شاد و دیگر پراز دردورنج / چنین است رسم سرای سپنج
- Род в род идёт. / تره به تخمش می رود، حسنی به باباش.
- Плохое дерево в сух идёт. حرف زشت، زیر خشت.
- Проливной дождь долго не идёт. عمر روزهای سیاه کوتاه است.
- Собака лает, а караван идёт. ابرابانگ سگ ضرر نکند.
- Худо нажито впрок не идёт. حرام از همان راهی که آید، رود.
- Время идёт / летит / бежит
زمان می گذرد / به سرعت می گذرد (ترجمه تحت اللفظی: زمان می گذرد / پرواز می کند / می دود).
- Годы летят / бегут.
سالها به سرعت می گذرند (ترجمه تحت اللفظی: سالها پرواز می کنند / می دوند)
- Зима идёт.. / زمستان دارد می آید..
- Заседание идёт. جلسه در حال برگزاری است (ترجمه تحت اللفظی: جلسه می رود).
- Речь идёт о футболе.

صحبت درباره فوتبال است(ترجمه تحت اللفظی: صحبت درباره فوتبال می‌رود).

Часы *идут* точно. ساعت دقیق کار می‌کند(ترجمه تحت اللفظی: ساعت دقیق می‌رود).

Из трубы *идёт* дым. / ازدودکش(لوله) دود داردمی آید..

Дождь *идёт* с утра. ازصبح دارد باران می‌آید..

Идёт фильм. فیلم درحال نمایش است. (ترجمه تحت اللفظی: فیلم می‌رود).

Это платье тебе *идёт*. / Он *ходит* в спортивном

костюме. اوبا لباس ورزشی راه می‌رود..

Он *носит* бороду. اوریش دارد. (ترجمه تحت اللفظی: اوریش حمل می‌کند).

Она *носит* тёмные очки. او عینکی است(ترجمه تحت اللفظی: او عینک حمل می‌کند).

نتیجه گیری:

به نظر می‌رسد قبل از پرداختن به موضوع چگونگی کاربرد افعال حرکتی در زبان روسی و به منظور ترجمه صحیح این افعال به فارسی، بهتر است ابتدا زبان آموزان موضوع نمود فعلی را به خوبی فرا بگیرند و به یاد داشته باشند که افعال گروه اول دلالت بر جهت حرکت و نقطه پایانی حرکت می‌کنند و معمولاً

بعد از آنها حالت دستوری В.П. به کار می‌رود: Я *лечу* (еду) в Москву.

درحالی که افعال گروه دوم به دلیل این که از نظر معنایی می‌توانند معادل فعل

находиться где-либо باشند، معمولاً می‌توانند بعد از خود کاربرد بقیه حالت‌های دستوری را نیز به همراه داشته باشند:

Я *люблю плавать* в бассейне./ *Люблю ходить* пешком по горodu./

Птицы *летают* в небе.

По небу *плывут* облака.

یادداشتها

1. Мадаени Али А., Всеволодова М.В., Система русских приставочных глаголов движения, Москва, 1989.
۲. به عنوان مثال در کتاب "русская грамматика 1980, 590" تعداد افعال حرکتی ۱۸ زوج، در کتابهای "современный русский язык, Камынина, А.А., Диброва Е.И., 1999, 151." و "глаголы движения без ошибок, Скворцова Г.Л., 2004." و "глаголы движения в" современный русский язык, Муравьева Л.С., 2003." تعداد افعال حرکتی ۱۴ زوج، در کتاب "русский язык, Белошапкина Б.А., 1989, 476." تعداد آنها ۱۷ زوج قید شده است.
۳. در زبان فارسی «ویژگیهای فعل را از لحاظ دلالتش بر آغاز و دوام و پایان و کمال و نقص وقوع آن، و از نظر ارتباطش با زمانی معین نمود یا حد آن می‌گویند و فعل را از این لحاظ می‌توان به پنج قسم تقسیم کرد: ۱. مبهم یا مطلق ۲. ناتمام یا استمراری ۳. کامل ۴. نیمه کامل ۵. آغازین» (فرشیدورد، ۱۳۸۲: ۳۷۹).
۴. در دستور زبان روسی از این ویژگی به نام "предельность глагола" یاد می‌شود که به نظر می‌رسد گزینه «حد نهایی فعل یا غایت فعل» در زبان فارسی معادل مناسبی برای این ترکیب باشد.
۵. البته امروزه در زبانشناسی روسی در خصوص وجود پیشوندهایی که صرفاً نقش نمودی داشته باشند اتفاق نظر وجود ندارد. برخی زبانشناسان از قبیل ماسلف یو.آ. و شاگردانش بر این باورند که چنین چیزی وجود ندارد. به عقیده این گروه هر پیشوند دلخواهی مفهومی به مراتب بیش از «حدنهائی فعل» دربر دارد. از سوی دیگر پیروان مکتب ویناگرداف (زمسکایا ی.آ.، تیخون اف.آ. ان.) معتقد به وجود پیشوندهایی هستند که صرفاً بیانگر دستیابی عمل به حدنهایی خود می‌باشند.
- Современный русский язык, В.А. Белошапкина, Е.А. Брызгунова и др., Москва, 1989, стр.474.
۶. البته در زبان روسی گاهی ممکن است پیشوند باعث تغییر نمود فعل نشود. مثلاً برخی از فعلهائی که از نظر معنایی نمی‌توانند دارای "غایت و نهایت" باشند حتی با پذیرش پیشوند نیز همچنان به عنوان نمود ناکامل باقی می‌مانند؛ مانند:
- существовать(НСВ) – сосуществовать(НСВ), страдать(НСВ) – сострадать(НСВ)

کتابنامه

۱. فرسادمنش، صفرعلی و یژووا، لودمیلا؛ فرهنگ امثال و حکم روسی - فارسی؛ تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۴.
۲. فرشیدورد، خسرو؛ دستور مفصل امروز؛ تهران: انتشارات گلرنگ یکتا، ۱۳۸۲.
۳. لسانی، حسین؛ آموزش نوین زبان روسی؛ تهران: انتشارات بازتاب، ۱۳۷۸.
۴. مدائینی، علی و ولادیمیر و ناسوالدوا، مایا؛ نظام افعال حرکتی پیشونددار در زبان روسی؛ مسکو: انتشارات دیالوگ، ۱۹۸۸.
۵. یحیی پور، مرضیه و کریمی مطهر، جان الله؛ کاربرد عملی افعال حرکتی در زبان روسی؛ قم: انتشارات مهر، ۱۳۸۱.
6. Авилова Н.С. Вид глагола и семантика глагольного слова. – М: Наука, 1976.
7. Академия наук СССР. Грамматика современного русского литературного языка – М: Наука, 1970.
8. Академия наук СССР. Словарь русского языка в четырех томах. – М: Русский язык, 1981.
9. Багдасарова Г.А., Телегин Л.А. Глаголы движения как база словообразования в современном русском языке // Актуальные проблемы русского словообразования. – Сб. науч. ст. Ташкент, 1982.
10. Белошапкова В.А. и др., Современный русский язык. – М: Высшая школа, 1989.
11. Глазунова О.И., Грамматика русского языка в упражнениях. – СПб: Златоуст, 2003.
12. Камынина А.А., Диброва Е.И., Современный русский язык. – М., 1999.
13. Караванов А.А., Виды русского глагола: значение и употребление. – М.: Русский язык, 2004.
14. Кривоносов А.Д., Редькина Т.Ю., Знаю и люблю русские глаголы. – СПб.: Златоуст, 2002.
15. Крючкова Л.С., Русский язык как иностранный. – М: Владос, 2004.
16. Муравьева Л. С. Глаголы движения в русском языке. – М.: Русский язык, 2003.
17. Ожегов С.И. Толковый словарь современного русского языка. М., 2000 г.
18. Пулькина И.М., Захава-Некрасова Е.Б. Учебник русского языка для студентов иностранцев – М: высшая школа, 1968.
19. Пехливанова К.И., Лебедева М.Н., Грамматика русского языка в иллюстрациях. – М.: Русский язык, 1984.

20. Регинина К.В., Тюрин Г.П., Устойчивые словосочетания русского языка. – М.:Русский язык, 1983.
21. Розенталь Д.Э., Голуб И.Б.,Теленкова М.А.Современный русский язык.– М.:2007 г.
22. Рубинчик Ю.А.Грамматика современного персидского литературного языка.- М.: Восточная литература, 2001.
- 23.Скворцова Г.Л. Глаголы движения - без ошибок. – М.: Русский язык.Курсы, 2004.
- 24.Скворцова Г.Л., Употребление видов глагола в русском языке.- М.:Русский язык, 2004.
25. Федорова А.И., Фразеологический словарь русского литературного языка. – М.:Топикал, 1995.
- 26.Юдина Л.П., Битехтина Г.А. Употребление глаголов движения в современном русском языке. – М.: 1978.